

Oponentský posudek na rigorózní práci

autorka: Mgr. Petra Borovková
vedoucí práce: PhDr. Bohuslav Dvořák
oponent: PhDr. Radek Vít, Ph.D.
počet stran: 139 (včetně příloh)

Jak název napovídá, zaobírá se rigorózní práce Mgr. Borovkové aplikací myšlenkových map do výuky anglického jazyka, přičemž v ní autorka navazuje na svou již dříve obhájenou diplomovou práci, kterou dále rozvíjí.

Již v abstraktu se dočítáme, že v rámci rigorózní práce bylo provedeno výzkumné šetření. Autorka však vůbec neuvádí, jakou výzkumnou metodu zvolila. Z úvodní části není patrné, proč se autorka domnívá, že je téma aktuální, a co ji vlastně vedlo k tomu, že si téma zvolila.

V teoretické části jsou v první kapitole definovány klíčové termíny, následně jsou uvedeny charakteristiky myšlenkových map. Pak je pozornost věnována paměti v kontextu cizojazyčné výuky, zpracování informací, konsolidačním strategiím (např. asociace, kolokace). Kap. 4 druhého oddílu teoretické části bere v potaz rozdíly mezi žáky při cizojazyčné výuce, kupř. učební styly.

V praktické části jsou prezentovány formou diagramů ukázky využití myšlenkových map z učebnic (viz. s. 41 první odstavec). Autorka nespecifikuje, zda se jedná o učebnice anglického jazyka, pro jaký typ školy nebo pro jakou věkovou skupinu jsou určeny. Proč autorka předkládá vzorky z učebnic, které byly publikovány před sedmnácti lety, tj. v r. 1997? Nedaly se sehnat aktuálnější, novější učebnice?

Je popisováno, jak lze využít myšlenkových map v rámci aktivit zaměřených na gramatiku, mluvení, čtení, psaní i poslech. Jaký smysl ale má, aby kapitola měla tři nebo čtyři řádky? (viz s. 48, 49) Co je cílem takových kapitol? Domnívá se autorka, že v dané kapitole zpracovává téma dostatečně systematicky a do hloubky?

Nicméně svá tvrzení v práci autorka vhodně podkládá citacemi z odborné literatury, která je české i zahraniční provenience, čímž dokazuje svou schopnost s ní pracovat.

Kap. 2 předkládá aktivity využívající myšlenkových map pro výuku anglického jazyka. Proč však autorka na s. 51 kapitolu uvádí těmito větami: „There is a vast amount of possibilities to use mind maps in language teaching. This stimulating and vivid tool serves as an alternative to often-boring exercises in textbooks.“? Není toto patrné již z úvodu práce a z teoretické části? Autorka uvádí, že aktivity byly použity v „jejích“ kurzech (s. 51). Není jasné, zda šlo o výuku předškoláků či seniorů, s jakou frekvencí výuka probíhala, zda šlo o výuku soukromou nebo ve státní instituci, kolik bylo žáků ve skupině, jaký byl stupeň pokročilosti, atd.

Jsou uvedeny ukázky aktivit zaměřených na prezentaci a procvičení gramatiky, na slovní zásobu, ústní projev, přičemž Mgr. Borovková komentuje, jakým způsobem při výuce postupovala, co dělali studenti.

V druhém oddílu praktické části je představena metoda MIND MAP BOX pro učení se slovní zásoby, kterou Mgr. Borovková sama vyvinula. Aktivita jsou zaměřeny na podstatná jména, slovesa, přídavná jména a fráze. Je popsáno, jak didakticky postupovat, přičemž je i objasněno, jak postupovat při samostudiu. Uvedena jsou pravidla, která by se měla dodržovat, ale autorka uvádí i možnosti testování. Při obhajobě by Mgr. Borovková měla objasnit, proč se domnívá, že je vhodné testovat slovní zásobu, kterou student ještě nezná, jak se dočítáme na s. 83: „Learning vocabulary should start with Test 1, which assumes that the user is not familiar with the words yet.“ Kap. 4 a 5 popisují další možnosti využití při výuce individuální i skupinové.

Při obhajobě by Mgr. Borovková měla vysvětlit, proč je na ukázkové kartě ze s. 72 zcela nesystematickým způsobem využíváno psaní velkých a malých písmen na začátku slov, např. Kočka, Cats, Noun, Black+, to Have a +, ale na stejné kartě jinde: garden, small animal. Podstatná jména se totiž ani v češtině a ani v angličtině obvykle nepíše s velkým písmenem, pokud nestojí na začátku věty. Některá slova jsou psaná jen velkými písmeny: CAT (ale jinde na stejné kartě Cats), PETS (ale jinde na stejné kartě Animals). Není toto pro začátečníka matoucí?

Při obhajobě by Mgr. Borovková dále měla vysvětlit následující: Na s. 71 je uvedeno, že karta je pro úplného začátečníka. Pokud předpokládáme, že slovo „cat“ je pro studenta zcela nové, je adekvátní uvádět větu „... catch mice“ s cílem učit studenta kolokace, jak autorka tvrdí na s. 72, když se lze domnívat, že student vůbec nebude slova „catch“ a „mice“ znát?

Dále na s. 72 v kapitole, kde je popisováno, jak využívat karet k výuce nových podstatných jmen, Mgr. Borovková uvádí: „it is the grammar that is being learnt at that time“. Do jaké míry se Mgr. Borovková domnívá, že je adekvátní studenta učit novou slovní zásobu a současně i novou gramatiku?

Kap. 7 popisuje, jak byly při individuální výuce (zřejmě anglického jazyka) využívány myšlenkové mapy, jsou analyzovány potřeby konkrétních studentů, jsou prezentovány ukázky konkrétních myšlenkových map včetně komentářů.

Až na s. 101 se dočítáme, že autorka realizovala dotazníkové šetření. Pokud kapitola 7.3. prezentuje dotazníkové šetření a jeho výsledky, proč je nazvána „Different opinions“? (s. 101) Tato kapitola vykazuje četné nedostatky: není uvedeno, zda šlo o dotazník standardizovaný, kdo je jeho autorem, jak velký byl výzkumný vzorek, jakým způsobem byli respondenti vybráni, atd. Do jaké míry lze získaná data zobecnit? K čemu lze získaná data využít, jakou mají platnost?

Jak může Mgr. Borovková tvrdit na základě odpovědí čtyř studentů: „A significant conclusion which can be drawn is that in general, adult learners feel satisfied with the technique...“? (s. 108)

Jak může Mgr. Borovková tvrdit na základě výuky pouhých čtyř studentů: „the technique is suitable for various types of students with different needs“? (s. 101)

Kap. 8 popisuje využití techniky při skupinové výuce. Kap. 8.2 předkládá otázky, které si autorka kladla před začátkem výuky, např. „Does the technique help the students to remember vocabulary effectively?“ nebo „Do the students find the technique motivating?“ Proč si však

autorka tyto otázky nekladla již před začátkem výuky individuálních studentů, jež popisuje v kap. 7?

Proč je kap. 8.3. je nazvána „Course observations and students' answers“, pokud popisuje test, který byl studentům zadán a pokud popisuje další dotazníkové šetření, které autorka realizovala, a jeho výsledky, ale není zde žádná zmínka o pozorování? Která kapitola nebo podkapitola je pozorování věnována?

Proč v následné kapitole, která je nazvána „Conclusions and results“ a která shrnuje výsledky dotazníkového šetření, autorka píše: „The observations showed that an application of MMB to groups is undoubtedly possible...“ nebo „The results of the observations and the questionnaire suggested that MMB can help considerably in developing metacognitive skills.“, pokud vůbec není zmínka o tom, že bylo realizováno pozorování. Co bylo pozorováno? Kdo pozorování prováděl? Měl pozorovatel k dispozici pozorovací arch? S jakou frekvencí pozorování probíhalo? Šlo o pozorování participační, standardizované, nestandardizované, polostandardizované, přímé, nepřímé, krátkodobé, dlouhodobé?

Co je cílem práce, se nedozvíme z abstraktu, ale ani z úvodu. Dočítáme se to až na s. 118, tj. až v samotném závěru rigorózní práce. Cíl však, dle mého názoru, není definován dostatečně precizně: „The prime aim of this thesis was to demonstrate variety of use which mind maps offer in English language teaching“. Proč? Jak? Za jakým účelem? U jaké věkové skupiny? Na jakém typu školy? U jakého stupně pokročilosti?

V rámci obhajoby by autorka mohla upřesnit, pro jakou věkovou skupinu je metoda, kterou vyvinula, vhodná.

Při obhajobě by autorka mohla uvést, pro jaký typ žáků a studentů je výuka, kdy se využívá metody, kterou vyvinula, nevhodná a proč. Vyskytly se při výuce, kdy bylo využíváno této metody, nějaké komplikace nebo problémy?

Z formálního hlediska je nutno vytknout následující nedostatky, které práci ubírají na kvalitě:

- chyby gramatické: např. nedodržení shody podmětu s přísudkem (s. 42 Scrivener endorse“), dvojí použití záporu v jedné větě: ACKNOWLEDGEMENTS „...not only the computer programme MMB would have never come...), chyby v použití členů (např. s. 10 „Introduction“, s. 12 „a terminology“, s. 25 „Proper structuring of information“, s. 33 „card database system“, s. 38 „another feature of mind map“, s. 53 „the wish clauses“, s. 54 „the conditional sentences“), chyba v použití zájmena „the other“ s. 28, chyby v předložkách (viz např. oddíl ACKNOWLEDGEMENTS „thank to“, s. 32 „implications to“), s. 67 použito „few“ zřejmě místo „a few“, chyby ve slovosledu: s. 98 „this word she already knows“, chyby v používání infinitivů a ingových tvarů (s. 116);
- chyby lexikální: chyby v kolokacích např. s. 9 „an observation ... was provided“, s. 55 „fill-in exercise and presentation... is served“, zájmena slovesa „to teach“ a „to learn“ s. 73;
- nedostatky stylistické: používání zájmena „I“ tam, kde mohlo být využito neosobních konstrukcí nebo trpného rodu: např. s.9 „...I add also some observations...“, ale i s. 41 „I offer“, „I enclose“, s. 67 „I present“; opakování slov tam, kde mohla být použita synonyma (např. poslední věta na s. 9 a první věta na s. 10 obsahují „also“;

- chyby v interpunkci (s. 10, s. 118 – vztažná věta), chybně použita čárka před „however“ s. 30, chybné použití středníku s. 31 v předposledním odstavci;
- jiné: na metodu je odkazováno nesystematickým způsobem: někdy jako na MMB (s. 119), jindy jako na Mind map box (s. 119), nebo jako mind map box (sekce klíčová slova).

V práci jsou i nesrozumitelné věty: např. s. 13 „Figure 1-1 shows and example of a cognitive map...“, nebo s. 19 „... it is likely to discover more interesting connections“, s. 26 „Elaboration is another factor of effective remembering is elaboration...“.

I přes výše uvedené nedostatky je nutno ocenit, že se autorka snaží při výuce anglického jazyka inovovat a zjišťovat, zda je možné výuku anglického jazyka zefektivnit. Práci doporučuji k obhajobě.

PhDr. Radek Vít, Ph.D.

Praha, 19. srpna 2014